

Hautzinger Zoltán

AZ IDEGENRENDÉSZET ELMÉLETE

BEVEZETÉS A RENDÉSZET ELMÉLETÉBE
BALLA ZOLTÁNNAL

A magyar rendészettudomány művelését illetően megkerülhetetlennek tűnik számos olyan forrás számbavétele, amelyek mintegy másfél évszázad alatt mutattak utat mindazok számára, akik a rendészet mibenlétét kívánták tudományos igényességgel megismerni. Ezek körében érdemes említeni Karvasy Ágoston 1870-ben a közrendészeti tudományról írt gondolatait,¹ Nagy Valér 1928-ban a rendőri tudományokról készült értekezését, esetleg a rendészet irodalmának klasszikus szerzői, Concha Győző, Tomcsányi Móric, Magyary Zoltán, később Szamel Lajos legfontosabb munkáit.² Mindezek mellett nem szabad megfeledkezni a modernkori rendészettudomány magyar képviselői, Szabó András,³ Katona Géza,⁴ de mindenekelőtt Finszter Géza,⁵ Korinek László⁶ vagy éppen Sallai János⁷ egyes műveiről sem.

Minthogy a magyar rendészeti tudományok képviselői még hosszasan sorolhatók lehetnének, és ezt többek között e sorok szerzője is részint megtette már,⁸ illetve a forráskutatást segíti már szaklexikon⁹ és egy bibliográfia¹⁰ is, e rövid köszöntő írás bevezetőjében célszerűbbnek tűnik egy kortárs szerző, Balla Zoltán, a korábbi Rendőrtiszti Főiskola főiskolai tanára, később a Nemzeti Közzolgálati

¹ KARVASY 1870: 1.

² CONCHA 1905; TOMCSÁNYI 1929; MAGYARY 1942; SZAMEL 1990.

³ SZABÓ 2004: 8.

⁴ KATONA 2012: 13.

⁵ FINSZTER 2003.

⁶ KORINEK 2007: 1570; vagy legújabban KORINEK 2024: 231–248.

⁷ SALLAI 2021.

⁸ HAUTZINGER 2020: 137–146.

⁹ BODA 2019.

¹⁰ ÁTS 2020.

Egyetem Rendészettudományi Kar tanszékvezető egyetemi docense rendészet-tudomány-értelmezésének eredményeként született írásaira koncentrálni.

Balla Zoltán a rendészettel és a rendészettudománnyal monografikus munkákban, tudományos közleményekben is előszeretettel foglalkozik. Előbbieket tekintve meg kell említeni monográfiáját, amelyben a rendészetet – mind fejlődéstörténetét, mind jelenét tekintve – elválaszthatatlannak tekinti az államtudománytól és a közigazgatás-tudománytól,¹¹ valamint a rendészet alapjai és egyes ágazatai címmel megjelent kötetét, amely – annak előszavát idézve – a rendészet kialakulásának és dogmatikai téziseinek bemutatása mellett kitér a közigazgatástannal és a közigazgatási joggal meglévő kapcsolatára.¹² Balla Zoltán megannyi, rendészettel vagy a rendészettudománnyal összefüggő szakcikke közül felidézhető még az az írása, amely – nem kis vitát okozva a magyar rendészet-tudományi társadalmon belül – egy képzeletbeli keresetlevélben fogalmazza meg a rendészettel vagy éppen annak tudományos művelésével összefüggő aggályait.¹³ A hivatkozott szerzőnek ugyanis visszatérő gondolata, hogy a rendészettudomány még napjainkban is csak egy formálódó tudományterület, amelynek önálló tudománnyá válása még várat magára mindaddig, amíg nem történik meg a tárgykör alapproblémáiról történő nyílt és vitát kereső polemizálás, ennek során a tudományos alapfogalmak konszenzusos rögzítése.¹⁴

Nem tagadható, hogy a rendészet tudományági besorolása, a rendészettel összefüggő fogalmak meghatározása vitathatatlan lenne. Szintén botorság lenne azt gondolni, hogy a rendészet hasonló tudományos módszerekkel kidolgozott és igazolt dogmatikával rendelkezne, mint például a bünyügyi tudományokhoz tartozó kriminalisztika vagy kriminológia, nem beszélve a büntető-jogtudományokról, mindazonáltal azt sem szükséges újra és újra bizonyítás tárgyává tenni, hogy a rendészettudomány mind tudományági besorolását, mind hazai és nemzetközi művelését illetően jól behatárolható módon foglalja magában mindazokat az ismereteket és kutatási eredményeket, amelyek a közrend és a közbiztonság védelmét illetően közös halmazba sorolhatók. Mindezek okán, a rendészet tudományos feldolgozásának színterén határozottan állva, e köszöntő sorok szerzője olyan adalékot kíván közreadni, amely a rendészet és az idegenjogi szakigazgatás sajátos részeiként kívánja feltárni a külföldiekre vonatkozó rendészet mibenlétét és legfontosabb elméleti tudnivalóit, ezáltal tehát annak elméleti alapvetéseit.

¹¹ BALLA 2016: 10.

¹² BALLA 2017: 7.

¹³ BALLA 2024b: 365–370.

¹⁴ BALLA 2024a: 1069.

AZ IDEGENRENDÉSZET FOGALMÁNAK
TÖRTÉNETI BEVEZETÉSE

Az idegenrendészet vagy a külföldiek rendszete nem egy újkeletű fogalom sem a magyar nyelvű szakirodalomban, sem a magyar törvényeket és fontosabb jogszabályokat történetileg hitelesen közreadó Corpus Iuris Hungariciben.

A külföldiek beutazásával és tartózkodásával kapcsolatos rendészeti tevékenység például a Magyar Országgyűlés 1903. évi január 10-i ülésének napján – többek között – Visontai Soma, a külföldieknek a magyar korona országai területén való lakhatásáról szóló törvényjavaslat tárgyalása során elhangzott felszólalásában a következők szerint merült fel:

[H]iszen az idegenjog és az idegenrendészet megalkotásánál valósággal mindig a „salus rei publicae lex esto”¹⁵ elve szolgál irányadóul. [...] Nagyon érdekes megfigyelni a világtörténelmi átalakulás közepette, hogy miként alakultak át az idegenjog és az idegenrendészet elvei is a szerint, a mint az államnak legjobban felfogott érdekei azt megkívánták, mert az állam-raisonnal – és az állam magasabb érdekeivel szemben minden egyéb szempontnak háttérbe kellett szorulni. Ha visszafele tekintünk a legrégebbi időkbe, nagyon érdekes tapasztalni, hogy volt olyan idő, [...] a midőn az idegent úgy tekintették, mint a vadállatot. Azt mondták, hogy az idegeneknek szándékait nem ismerik; ha az valami gonoszt elkövet az állam ellen, elillan, a nélkül, hogy remény volna rá, hogy valaha visszatér; nem ismerik sem egyéniségét, sem céljait, sem felfogását. [...] Hanem azután, a mint például közgazdasági, forgalmi tekintetek merültek fel az államokban és a javak felcserélése a népeket és nemzeteket egymáshoz közelebb hozta, akkor épen az ellenkező irányzatba csapott át az egész világ. Bekövetkezett ti. az idegenek dédelgetésének a korszaka. Igen, mert akkor azután az a szempont uralkodott, hogy szükség van az idegenre: de mennyiben? Csak annyiban, a mennyiben az államnak gazdasági erejét és gazdasági tőkét emeli. Az lett az elv, hogy az idegent kimélni kell. Ebből keletkezett azután [...] az ún. vendégjog, a rómaiaknál az idegenjog, és hosszú időn át ez uralta a népek történelmében és gazdasági helyzetében a népek felfogását.¹⁶

¹⁵ A közjó legyen a legfőbb törvény (Cicero).

¹⁶ 180. Országos Ülés. 1903. január 10-én, szombaton, gróf Apponyi Albert elnöklete alatt. *Képviselőházi Napló*, 1901–1906. X. kötet, 217.

Részben Visontai, részben más képviselői hozzászólásokra reagálva Tisza Kálmán akkori miniszterelnök az idegenrendészetet szervezeti oldalról magyarázta meg, kifejezve: „az ország azon részeiben, a hol különösen nagy a beözönlés és nagy az idegeneknek a forgalma, méltóztatik tudni, hogy éppen ebből a célból az államrendőrséget akarom behozni, és az ország ezen részeiben ennek ellenőrzése alatt fog állani a főszolgabíró.”¹⁷

Fenti felszólalások felidézésével is jól érzékeltethető, hogy az idegenrendészet interpretálása már ebben a korszakban is megfoghatóvá vált különböző aspektusokból. E tanulmány keretében – ihletet merítve a képviselőházi vita egyes mondataiból – az idegenrendészet fogalmi meghatározását

- ismeretelméleti,
 - rendszertani, illetve
 - szervezettani értelemben
- kísérlem meg.

AZ IDEGENRENDÉSZET ISMERETELMÉLETI MEGKÖZELÍTÉSE

Az idegen

Az idegenrendészet mint összetett szó előtagja egy többértelmű szó, amely a *Magyar etimológiai szótár* szerint „nem ismerős, máshonnan való”; más néphez tartozó: ’más állampolgárságú’: idegenrendészet; ’más tulajdonában lévő’: idegen jószág; ’<főnévként> idegen ember’; ’idegen föld, külföld’: idegenben halt meg. Származékai: idegenség, idegenkedik, (el)idegenül, (el)idegenít, (el)idegenedik, (el)idegenedés.”¹⁸ Hasonló magyarázatokat találunk, ha a *Magyar értelmező kéziszótárban* keressük az idegen szó jelentését.¹⁹

Speciálisabb értelmezést kaphatunk akkor, ha jogi értelemben keressük e szó lényegét. Az idegen dolog már a római jogban is ismert fogalom volt. Olyan tárgyról vagy vagyoni értékkel rendelkező objektumról, értékről stb. beszélünk, amely nem uratlan (*res nullius*) vagy elhagyott (*res derelictae*) dolog, így amelyre

¹⁷ 180. Országos Ülés. 1903. január 10-én, szombaton, gróf Apponyi Albert elnöklete alatt. *Képviselőházi Napló*, 1901–1906. X. kötet, 234.

¹⁸ Vö. <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-etimologiai-szo-tar-F14D3/i-i-F266A/idegen-F2678/>.

¹⁹ Vö. <https://e-nyelv.hu/2021-10-27/idegen-jelentese/>.

nem lehet birtokbavétellel tulajdonjogot szerezni.²⁰ Az idegen dolog ennél fogva elkövetési tárgya lehet vagyon elleni bűncselekménynek is, amely – Angyal Pál gondolatai szerint – olyan dolog, amely nincs a cselekvő tulajdonában (*rei nostro furtum facere non possumus*), de más személy tulajdonjogának tárgya, és az közömbös, hogy ez a más személy azt milyen címen szerezte.²¹

Az idegen kifejezés természetes személy meghatározására vonatkozóan is tárgyalható. Beszélhetünk egyfelől olyan valakiről, akinek a kiléte vagy személyazonossága nem ismert, ennél fogva az ismeretséghez további aktusra (bemutatkozás, igazoltatás stb.) lenne szükség, másfelől olyan személyről, aki – személyazonosságának vagy kilétének ismeretétől függetlenül – más településről, területről, országból származik. Amennyiben más országból származásról van szó, lehet az idegent a külföldiséggel azonosítani. Ez Zsengellér József szerint a jövevénységet (*gér*) jelenti, amely köztes státuszt jelöl ki a bennszülöttek (*ezrach*) mellett azok számára, akik a nép között nem vérrokonként élnek, és helyzetüket, kiváltságaikat a vendégszeretet aktuális gyakorlása, illetve szabályozása határozta meg.²²

Az idegennek minősülő személy meghatározása a 13. századi angolszász jogból származó *deniezen* kifejezéssel érte el mai jelentését. Ez olyan alanyt jelölt, aki nem állampolgára annak az államnak, amelynek területén jogszerűen tartózkodik, azonban – a politikai részvételi jogok kivételével – hasonló polgári jogokat élvez, mint egy állampolgár.²³ Mai értelmezésben – Kees Groenendijk szerint – olyan státusz kifejezéséről van szó, amely félúton van az állampolgár és a nem állampolgár között, és amelyet a külföldi az ország területén tartózkodásra jogosító engedély birtokában szerezhet meg.²⁴

Az idegen fogalma a 20. században, az államhatárok ellenőrzés alá vonásával, a beutazás és a tartózkodás feltételeinek megteremtésével a hontalanok és a nem jogszerűen tartózkodók fogalmi körével bővült. Általános nemzetközi definíciót egy 1985. évi ENSZ-közgyűlési határozat ad, amely szerint idegennek (külföldinek) tekintendő minden olyan természetes személy, aki nem állampolgársága szerinti országban tartózkodik, tekintet nélkül arra, hogy beutazása vagy tartózkodása jogszerű-e.²⁵

²⁰ BENEDEK – PÓKECZ KOVÁCS 2016: 185.

²¹ ANGYAL 1933: 27.

²² ZSENGELLÉR 2015: 138.

²³ ASZTALOS 2009: 51.

²⁴ LŐRINCZ 2007: 573.

²⁵ UN General Assembly Resolution 40/144. Declaration on the human rights of individuals who are not nationals of the country in which they live. 116th plenary meeting 13 December 1985. Article 1.

A rendészet

Az idegenrendészet utótagja a rendészet. Ennek fogalmi magyarázatát illetően Balla Zoltán egyik munkájában arra vállalkozott, hogy a hatalommegosztás, a jogi norma és a közrend, belső rend elhatárolása felől közelítse meg a rendészet fogalmának értelmezését.²⁶ Ennek az alcímnek a tárgyalásánál ilyen jellegű értelmezésre ezúttal nem célszerű vállalkozni, ugyanakkor érdemes megállapítani, hogy a rendészet tudományában milyen kapcsolódási pontok lelhetőek fel.

A fogalom 19. századi megközelítését illetően – Karvassy Ágoston interpretálásában²⁷ – a rendészet kiterjed minden olyan cselekményre vagy állapotra, amelyek az emberek gonosz akaratából, másképp fogalmazva bűnös szándékából eredően történtek meg. Kautz Gusztáv – Lorenz von Stein tanainak feldolgozása – szerint a rendészetnek azon veszélyek elhárításával kell foglalkoznia, amelyek a biztonságot fenyegetik.²⁸ Steinnél azt is olvashatjuk, hogy a rendészet szervezett küzdelem a veszély ellen.²⁹ Grünwald Béla később törvénykezési rendészetéről ír, amelynek feladata nem a veszélyes hatások megelőzése, hanem a már megtörtént büntettek megbüntetésének biztosítása.³⁰ A rendészeti típusok sorában Kmety Károly a biztonsági rendészetet fogalmazza meg úgy, mint a közösség rendjét megzavaró cselekmények elleni jogalkalmazás.³¹

Az első magyar rendőri lexikonban a rendészet felosztását Rédey Miklós és Laky Imre nem kulcsszószerűen, hanem feladatcentrikusan teszi meg,³² így meghatározva a védelmi (megelőző) rendészetet, a biztonsági (megakadályozó) rendészetet és a bűnügyi (felderítő) rendészetet. Szamel Lajos egyik korai munkájában a rendészet védelmi szerepe folyamatosan hangsúlyosnak mutatkozik, és ez meglátszik a rendészeti eszközök taglalásában is. Ilyen az állandó örökös, amely nem egy statikus tevékenység, azaz nemcsak megelőzésként (*preventive*) működik, hanem utólagosan (*repressive*) is, különösen a már elkövetett jogsértő cselekmény tetteinek a kinyomozása és elfogása révén.³³

A rendészet fogalmi meghatározását illetően természetesen nem hagyhatók ki a rendészet tudomány művelőinek klasszikusai sem. Concha Győző a rendészet egyik legfontosabb, biztonsági természetű megjelenésében a jogellenes

²⁶ BALLA 2019: 33–41.

²⁷ KARVASY 1862: 1.

²⁸ KAUTZ 1871: 107.

²⁹ LIPPAI–SALLAI 2022: 1839.

³⁰ GRÜNWALD 1884: 176.

³¹ KMETY 1905: 296.

³² RÉDEY–LAKY 1909: 933–934.

³³ SZAMEL 1943: 15–16.

cselekmények megakadályozását, illetve az ilyen magatartásokat tanúsító személyek bíróság elé állítása érdekében a nyomozati cselekmények lefolytatását és a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések alkalmazását fogalmazta meg.³⁴ Tomcsányi a rendészet funkcióját a rend, a jogrend veszélyeinek elhárításában, vagy utólagosan a rend bekövetkezett megzavarása esetén a rendzavaró körülmény megszüntetésében látta.³⁵ Magyar Zoltán pedig szinte egyfajta összegzésként állapította meg, hogy a rendészet szerepei: (1) a közrend fenntartása, s ha kell helyreállítása, (2) a közbiztonság fenntartása, (3) a politikai vagy államrendészet, (4) a közigazgatási rendészet, (5) az igazságügyi rendészet, (6) a rendőri büntetőbíráskodás.³⁶

A rendészet fogalmának legfontosabb összetevői a későbbiekben érdemben már nem változtak, mondhatni a rendészet tudományának kortárs – többek között e tanulmányban is említett – szerzői a rendészet esetében közrendi, közbiztonsági és bűnügyi természetű funkciókat látnak, amelyek révén a rendészet működése akkor nyer valódi felhatalmazást, ha valamely normasértés miatt előállt helyzetben a megzavart rendet helyre kell állítani. A rendészet fogalmi elemeinek és jellemzőinek sajátos elemzését végezte el Buzás Gábor, aki a rendészetet, a rendészeti igazgatást a védelmi igazgatás rendszerében vizsgálta.³⁷

Idegenrendészet

Az idegen, illetve a rendészet fentiek szerinti értelmezése közvetlenül befolyásolja az idegenrendészet fogalmának helyes meghatározását is. Ennek eléréséhez azonban magát a kifejezést célszerű tágabb és szűkebb értelemben is megvizsgálni.

Tágabb értelemben az idegenrendészet mintha kiterjedne minden, az idegenekkel (külföldiekkel) kapcsolatos rendészeti tevékenységre. Ha ezt így elfogadnánk, akkor az idegenrendészet hasonló diszciplína lenne, mint a rendészet, pusztán annyi különbséggel, hogy alanyai kizárólag külföldiek lennének. Ennélfogva az idegenrendészetnek ugyanúgy lennének olyan ágazatai, mint a rendészetnek, azaz értelmezhető lenne az idegenek biztonsági és bűnügyi rendszete, megkülönböztetve ezzel, hogy a külföldiekkel kapcsolatosan milyen típusú, közbiztonsági (közrendvédelmi, közlekedésrendészeti, akár igazgatás- vagy határrendészeti), avagy bűnügyi (büntető anyagi-, eljárás- vagy végrehajtásjogi) rendészeti tevékenységet kellene lefolytatni.

³⁴ CONCHA 1935: 136.

³⁵ TOMCSÁNYI 1929: 4.

³⁶ MAGYARY 1942: 563.

³⁷ BUZÁS 2022: 7–29.

Minthogy a külföldiekkel kapcsolatos rendészeti tevékenységek általában az egyes rendészeti eljárások (igaz, a külföldi személye miatt speciális) részeként meghatározhatók, az idegenrendészet megfogalmazása tágabb értelemben felesleges zavarokat okozhat. A tágabb megközelítést illetően ugyanis az idegenrendészet valamennyi külföldire (annak állampolgárságára tekintet nélkül) egyformán vonatkoztatható lehetne. A külföldiek azonban több szempontból kategorizálhatók, megkülönböztetve például a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkezőket, a harmadik országbeli állampolgárokat, a nemzetközi védelemben részesülőket, a hontalanokat és a nemzetközi jogon alapuló diplomáciai mentességet élvező személyeket. Ennélfogva az idegenrendészet „idegen-” előtagjának tágabb megközelítése olyan általánosítást jelentene, amely a külföldiek bizonyos kategóriáit egy ernyő alá vonná össze. Mindez azonban elnagyolt interpretációt eredményez, hiszen az egyes – fentebb említett – külföldiek kategóriái más és más módon lehetnek rendészeti típusú intézkedések alanyai, nem beszélve arról, hogy egyes külföldiek (tudniillik menekültek) csoportjai esetében bizonyos értelemben külön tematizálható a rendészeti szabályok alkalmazása, így különbséget meg például az idegenrendészetet a menekültügyi eljárástól.

Szintén vitára érdemes, ha az idegenrendészet kifejezést megszorításokkal, az idegen és/vagy a rendészet fogalmának leszűkítésével kívánjuk definiálni. Ezzel kapcsolatban olyan kérdések merülhetnek fel, mint hogy az idegenrendészet alanya kizárólag külföldi, illetve a szóban forgó tevékenység kizárólag rendészeti természetű lehet-e? E kérdések további megválaszolása viszont már nemcsak az ismeretelméleti, hanem a rendszertani megközelítés keretében is lehetséges.

AZ IDEGENRENDÉSZET RENDSZERTANI MEGKÖZELÍTÉSE

A fenti ismeretelméleti megközelítésből következik, hogy az idegenrendészet nem önmagában létező szakmai terület, hanem konkrétan meghatározható, más igazgatási vagy rendészeti eszközök útján nem helyettesíthető, az általánostól eltérő alanyi körre érvényes, normatív alapokon nyugvó eszközöket alkalmazni képes szakrendészet.

Fontos azonban tudni, hogy a külföldieket magába foglaló jogalkalmazói tevékenység csak abban az esetben lehet rendészeti természetű, ha annak külön feltételekhez kötött helyreállító vagy szankcionáló feltételei fennállnak. Ebből eredően nem minden külföldieket érintő igazgatási vagy hatósági jogalkalmazói tevékenység számít idegenrendészeti természetűnek még abban az esetben sem,

ha egyébként jogsértés valósul meg. Emiatt szükségesnek tűnik, hogy az idegenrendészet esetében az általános rendészet mellett feltárásra további dimenziókat is feltárhassanak, amelyek keretében e szakrendészet értelmezhetővé válik.

*Az idegenrendészet rendészetén kívüli
szakmai alárendeltsége: az idegenjog*

A külföldiekkel kapcsolatos hatósági eljárások normatív gyűjtőhalmaza az idegenjog. E kifejezés megközelíthető általános vagy tágabb, és szűkebb vagy adminisztratív értelemben egyaránt. Az idegenjog tágabb (általános) értelemben minden olyan jogi eszközt magában foglal, amely a külföldiekkel kapcsolatos köz- vagy magánjogi viszonyt a külföldiségből eredően az általánostól eltérő szabályozási igényekre figyelemmel rendez. E tekintetben minden külföldi egyben idegen is, azaz olyan személy, aki nem állampolgára a jogalkotó államnak. Az idegenjog tehát nem más, mint a külföldiekkel kapcsolatos jogi szabályozás összessége. Ádám Antal találóan fogalmazza meg egy tanulmányában, hogy a külföldieket érintő jogszabályok jogágazati jellegüket tekintve igen sokszínűek, azaz a magyar jogrendszernek szinte mindegyik ágazatában találunk olyan normákat, amelyek bizonyos feltételek mellett külföldiekre vonatkoznak.³⁸

Az idegenjog szűkebb (adminisztratív) megközelítése a külföldiekkel kapcsolatos igazgatási és rendészeti szabályozásokra utal. Azoknak a jogszabályoknak a rendszerét vetíti ki, amelyek a külföldiek beutazásával és tartózkodásával vagy letelepedésével, a menedéjog kérelmezésével és elbírálásával, a hontalanokkal összefüggő eljárással, a magyar állampolgárság megszerzésével, illetve a nem jogszerűen tartózkodó külföldiekkel szembeni eljárással foglalkozik. Amíg tehát az idegenjog tágabb megközelítésben valamennyi, külföldiekkel kapcsolatos jogi normán alapuló eljárást magában foglalja, addig az adminisztratív idegenjog kizárólag a külföldiek beutazásra és tartózkodásra vonatkozó jogi szabályozást érintően értelmezhető.

A szűkebb, adminisztratív jogalkalmazás részei a külföldiek igazgatása, a menedékjogi (menekültügyi) igazgatás, a hontalansági eljárás, az állampolgársági igazgatás és végső soron, amennyiben a jogérvényesülés önálló jogkövetés hiányában hatósági beavatkozást igényel: az idegenrendészet. Az idegenjogi szabályok adminisztratív alkalmazása terén a külföldi és az idegen személyi köre eltérhet egymástól, utóbbi körébe vonva azokat a külföldieket, akik esetében – privilegizált jogállás (szabad mozgás és tartózkodás joga, uniós tagállami állampolgárság)

³⁸ ÁDÁM 1961: 351.

hiányában – a beutazásra és tartózkodásra, a menedékjog megszerzésére, nem utolsósorban a beutazás vagy tartózkodás szabályainak megszegéséből eredően sajátos rendészeti normák érvényesítésére nyílik lehetőség.

Az idegenjog és az idegenrendészet a fenti megállapításból eredően tehát nem azonos fogalmak. Míg az idegenjog még szűkebb értelemben is a külföldiekre vonatkozó jogi szabályozás összefoglalását tartalmazza, az idegenrendészet mint hatósági jogalkalmazás csak a külföldi határátlépésével (beutazásával és kiutazásával) és/vagy tartózkodásával összefüggésben megvalósított jogsértő cselekmény elkövetésével vagy állapot létrehozásával kapcsolatban merülhet fel. Kizárólag rendészeti intézkedésről vagy eljárásról beszélhetünk, ha a jogsértő cselekmény alapvetően a jogtalan beutazáshoz vagy a jogellenes tartózkodáshoz kapcsolódik, de kiegészítő szerep is hárulhat az idegenrendészetre, ha a külföldivel szemben azért kell rendészeti kényszerintézkedést alkalmazni, mert a személye jogerős bírói, büntető határozat értelmében válik nemkívánatossá. Az idegenrendészet funkciója tehát nem terjed ki azokra a jogügyletekre, amelyek – elsősorban a külföldi jogkövető magatartása vagy szándéka (reguláris migrációs háttere) miatt – nem igénylik a végső soron hatósági kényszerintézkedéssel is együtt járó rendészeti típusú jogalkalmazást. Az ilyen esetekben szükségessé váló hatósági tevékenység (például beutazás engedélyezése, vízum kiadása stb.) inkább az adminisztratív idegenjogi igazgatás rendszerten kívüli keretei közé tartozik.

Szintén nem területe az idegenrendészetnek a külföldiekkel kapcsolatos olyan rendészeti tevékenység, amely más bűnügyi, szabálysértési vagy rendészeti jogalkalmazás révén merül fel. Ezekben az esetekben ugyanis egyfelől nem idegenrendészeti, hanem büntetőeljárás, szabálysértési vagy más rendészeti eljárási jogot kell alkalmazni, másfelől ezeknek az adott eljárási jog alkalmazása nem a külföldi beutazásával vagy tartózkodásával összefüggő jogellenes állapothoz kapcsolódik közvetlenül, hanem az adott eljárás lefolytatása sikerének a biztosításához.

Sajátos alanyi kötöttség kérdése

Az idegenrendészeti jogalkalmazás következő fontos kérdése, hogy annak alanya kizárólag külföldi lehet-e? Ennek megválaszolásához azt kell megvizsgálni, hogy a külföldiek beutazásához és tartózkodásához kapcsolódhatnak-e a jogalkalmazás helye szerinti állam polgárai is?

Mind az uniós, mind a nemzeti jogszabályok ismernek olyan helyzeteket, amelyek esetében a külföldiek beutazása és tartózkodása normatív szabályainak a megsértéséhez úgynevezett belföldi állampolgársággal rendelkező személyek is hozzájárulhatnak. Ilyen tényállások fogalmazódnak meg az uniós jogban például

a külföldieket (jelen esetben harmadik országbeli állampolgárokat) szállító fuvarozókra,³⁹ vagy az ilyen állampolgárokat foglalkoztató személyekre vagy szervezetekre.⁴⁰ Mindkét uniós, a hazai jogban a harmadik országbeli állampolgárok beutazásának és tartózkodásának szabályait közreadó, eddig hatályba lépett jogszabályokba⁴¹ átültetett szabályozás rendelkezései olyan szankciókról szólnak, amelyek az illegális beutazáshoz vagy tartózkodáshoz közvetlenül hozzájárulhatnak. Minthogy e hozzájárulás általános alanyi kör által valósítható meg és idegenrendészeti jogalkalmazást vált ki, megállapítható, hogy az idegenrendészet alanyai körébe – bizonyos esetekben – nem csak külföldiek tartozhatnak bele.

A külföldiség kívüli alanyi kör bevonhatósága az idegenrendészeti eljárásokba ugyanakkor nem feszíti szét az idegenrendészet sajátos, e rövid tanulmányban is érintett szakrendészeti kereteit. Az általánostól, a külföldiek beutazásához és tartózkodásához köthető jogsértés miatt alkalmazandó rendészeti eszközök miatt eltérő eljárásrend ugyanis a felróhatóságot terjeszti ki nem külföldiekre olyan esetekben, amikor a külföldi miatti speciális helyzetben szükséges hatóságilag cselekedni. Emiatt az idegenrendészet még a külföldi alanyi fogalmába bele nem tartozó személyekkel szembeni eljárás esetén is megmarad az idegenjog keretrendszerén belül.

AZ IDEGENRENDESZET SZERVEZETTANI MEGKÖZELÍTÉSE

Az idegenrendészet interpretációjával kapcsolatban eddig ismertetett tézisek az idegenrendészet fogalmát hivatalos, hatósági, jogalkalmazói cselekvések összességként értelmezte. Az idegenrendészetnek ugyanakkor van egy másik megközelítési lehetősége is, amely e kifejezést megszemélyesíti, és konkrét szervezethez köti. Ebben az értelmezésben az idegenrendészet nem a rendészet egyik szakmai ágát, avagy a jogalkalmazói hatósági döntés egy jól körülhatárolható folyamatát jelenti, hanem azt a rendészeti szervezetet, amely mindezeket megvalósítja.

³⁹ A Tanács 2001/51/EK irányelve (2001. június 28.) az 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény 26. cikkében foglalt rendelkezések kiegészítéséről.

⁴⁰ Lásd az Európai Parlament és a Tanács 2009/52/EK irányelve (2009. június 18.) az illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokat foglalkoztató munkáltatókkal szembeni szankciókra és intézkedésekre vonatkozó minimumszabályokról.

⁴¹ Lásd a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény VI. fejezet, illetve a harmadik országbeli állampolgárok beutazására és tartózkodására vonatkozó általános szabályokról szóló 2023. évi XC. törvény hetedik rész.

Az idegenrendészet mint szervezet külön artikulálása attól kezdve lehetséges, amióta a külföldiek beutazásával és tartózkodásával kapcsolatos feladatok végzése elkülönült más rendészeti típusú feladatok ellátásától. Ezt első ízben a Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hatóságot létrehozó törvény⁴² tette lehetővé a 20. század harmadik évtizedének végén. Az ekkor létrehozott idegenrendészeti szerv Budapesten elsőfokú, vidéken másodfokú hatóságként járt el. Feladata a külföldiek ellenőrzése, utazásuk, letelepedésük, munkavállalásuk, itt-tartózkodásuk engedélyezése, kérelmeik elbírálása volt. A szervezet a második világháború alatt elsősorban menekültekkel foglalkozott, 1944 márciusában a német megszálláskor a Gestapo ellenőrzése alá került.⁴³ Kovács Tamás szerint e hatóság ebben az időben a magyar polgári és katonai elhárításban, de utóbbi vonalon a hírszerzésben is fontos szerepet kapott, ami miatt pedig nem tudott mentesülni a kor rossz szellemének hatásai alól sem.⁴⁴

A második világháborút követő évtizedekben a szervezet kormányzati és szakmai alárendeltsége, számos – többször politikai célokat kielégítő – változáson ment keresztül, de egészen a rendszerváltoztatást követően elfogadott első idegenrendészeti törvény hatálybalépéséig – amely idegenrendészeti hatóságként a rendőrséget, a határőrséget, a vám- és pénzügyőrséget, valamint a vízumkiadó szervet határozta meg⁴⁵ – fennmaradt.⁴⁶

Az önálló idegenrendészeti szervezet ismételt kialakítása érdekében a kormány első fázisban a 162/1999. (XI. 19.) Korm. rendelettel önálló központi hivatalként létrehozta a Belügyminisztérium Bevándorlási és Állampolgársági Hivalt, amely a rendőrség, illetve a Határőrség idegenrendészeti hatásköreinek átvételével, valamint a Menekültügyi és Migrációs Hivatal jogutódjaként kezdte meg működését. Ezzel a külföldiek beutazásával és tartózkodásával kapcsolatos ügyekben egyetlen szervezethez került az ügydöntő jogosítványok többsége. Idegenrendészeti kérdésekben a 2000. és 2002. években a Hivatal jogorvoslati hatóságként, másodfokon járt el a rendőrség és a Határőrség első fokon meghozott határozataiban, de később, az Európai Unióhoz csatlakozásra felkészülés jegyében, a szükséges jogharmonizáció és intézményfejlesztés érdekében az Országgyűlés újabb törvényt alkotott a külföldiek beutazásáról és magyarországi tartózkodásáról,

⁴² A külföldieknek a magyar korona országai területén lakhatásáról szóló 1903. évi V. túlnyomó részben egyes rendelkezéseinek módosításáról szóló 1930. évi XXVIII. törvénycikk

⁴³ KRAHULCSÁN 2011.

⁴⁴ KOVÁCS 2017: 254.

⁴⁵ Lásd a külföldiek beutazásáról, magyarországi tartózkodásáról és bevándorlásról szóló 1993. évi LXXXVI. törvény 47. § (1) bek.

⁴⁶ A Külföldieket Ellenőrző Központi Hatóság történetéről lásd bővebben WETZEL 2009: 210–215.

amely – valamint a menedékjogról szóló 1997. évi CXXXIX. törvény módosítása révén – megnyitotta a lehetőséget egy egységes migrációs szervezet kiépítésére.⁴⁷

Az állampolgársággal összefüggő ügyek intézése az első állampolgársági törvény megalkotása óta a Belügyminisztérium⁴⁸ hatáskörébe tartozott. Önálló szervezeti megtestesülése az állampolgársági gyakorlati ügyintézésnek 2000-ben lett, amikor is a hatályos állampolgársági törvény⁴⁹ és annak végrehajtási rendelete⁵⁰ szerinti gyakorlati ügyintézés a köztársasági elnöknek szóló előterjesztés előkészítését, az állampolgársági bizonyítvány kiadását, határozatok, végzések kibocsátását is az egységes migrációs szervezetre bízta.⁵¹

A Hivatal szervezete az állampolgársági feladatok átszervezése miatt változott meg első ízben. 2017. január 1-jétől az állampolgársági ügyek, valamint a névváltoztatási eljárások lefolytatására, továbbá a nem- és utónév-változtatási kérelmek ügyében anyakönyvi szervként történő eljárásra Budapest Főváros Kormányhivatala Állampolgársági és Anyakönyvi Főosztálya vált jogosulttá. Anyakönyvi ügyekben központi irányító szervként, valamint a Magyar Tudományos Akadémia utónévjegyzékében nem szereplő utónevek anyakönyvezetőségére irányuló kérelmek ügyében anyakönyvi szervként 2017. január 1-jétől a Miniszterelnökség Területi Közigazgatásért Felelős Államtitkársága jár el.⁵² E változások miatt az egységes migrációs szervezet 2017. január 1-jét követően mint Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal látta el az általános idegenrendészeti hatósági jogkörök gyakorlását.

Az általános idegenrendészeti hatóság következő szervezetfejlődési mérföldköveként jött létre immár rendőrségként az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság, amelynek alapvető feladata ellátni a jogszabályokban hatáskörébe utalt idegenrendészeti, illetve menekültügyi feladatokat. E főigazgatóság a rendszert felelős miniszter irányítása alá tartozó központi költségvetési szerv, amely központi szervre és igazgatóságokra tagozódik.⁵³ A központi szerv hatáskörébe a menekültüghöz kapcsolódó feladatok mellett a migrációs tárgyú szerződésekből eredő feladatok ellátása, valamint a külföldiek beutazását, tartózkodását érintő szakmai irányítás tartozik, míg a regionális igazgatóságok azok, amelyek alapeljárásban végzik a beutazás és tartózkodás engedélyezésével összefüggő

⁴⁷ SZUHAI 2014: 9.

⁴⁸ 2006. és 2010. évek között az állampolgársági eljárás lefolytatását az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium felügyelte.

⁴⁹ Ápt.

⁵⁰ Vhr.

⁵¹ LŐRINCZ-PARRAGI 2013: 44.

⁵² KLENNER 2019: 61.

⁵³ RÓZSÁS 2021: 68–69.

hatósági döntéshozatalt. Emellett az igazgatóságok rendelik el a külföldiekkel szemben alkalmazható egyes kényszerintézkedéseket is.

A központi vagy általános idegenrendészeti hatóság mellett ugyanakkor idegenrendészeti feladatok ellátására más szervezetek is kötelezhetők. Ilyen az általános rendőrségi feladatokat ellátó szervként a rendőrség, amely viszonylag korlátozott hatáskörben, az államhatár rendjének védelmét érintő tevékenység keretében keletkezett ügyekben jogosult a külföldieket érintő hatósági jogalkalmazói tevékenységet folytatni. Szintén idegenrendészeti természetű hatóság a konzuli tisztviselő is, aki főszabályként vízumkérelmet bírálhat el, de külön jogszabály szerint a külpolitikáért felelős miniszter is.

ÖSSZEGZÉS

A rendészet könyvtárnyi, e köszöntő tanulmányban is szemlézett irodalma ugyan konkrét választ ad e fogalom legfontosabb elemeire, sőt kétségek elosztatására alkalmas módon bizonyítja a rendészet tudományos megalapozását, lényegében a rendészettudomány létezését. Hiányérzete e sorok szerzőjének abban lehet, hogy a rendészet jól körülhatárolható szegmensei, az egyes szakrendészetek konkrétabb körvonalazása, azok egymáshoz fűződő kapcsolatai tudományos módszerek alkalmazásával még nem történt meg teljeskörűen.

E hiátus viszonylagos csökkentését célozza ez az írás, kifejezve, hogy a rendészet egyik önálló típusa az idegenrendészet, amelynek tudományos értelmezése több dimenzióban is lehetséges. Ilyen az ismeretelméleti megközelítés, amely részint etimológiai, részint logikai, nem utolsósorban jogi tudnivalók útján kívánja bizonyítani, hogy az idegenrendészet mibenléte nem feltétlenül szó szerinti értelmezés útján közelítendő meg. A rendszertani megközelítés az idegenrendészetet a külföldiekre vonatkozó normatív szabályozás az idegenjog rendszerében helyezi el. Ebből kitűnik, hogy az idegenrendészet nemcsak rendészeti specialitásokkal, hanem a külföldiek beutazására és tartózkodására vonatkozó hatósági jogalkalmazási kötésekkel is rendelkezik. Végül az idegenrendészet szervezettani megközelítése megmutatja, hogy a szóban forgó fogalom nemcsak szakmai vagy tudományos absztrakció, hanem konkrét szervezeti és működési renddel rendelkező intézmény.

A tudományos értelmezés kötetlensége okán is csak bízni lehet abban, hogy ez a Balla Zoltán rendészettudományi életművét is hasznosító munka jó iránymutatást adhat ahhoz, hogy más szakrendészeti fogalmak és tevékenységek tudományos feldolgozása a jövőben részletesebben is megtörténhessen.

BIBLIOGRÁFIA

- ÁDÁM Antal (1961): A külföldiek fontosabb jogai és kötelességei a Magyar Népköztársaságban. *Jogtudományi Közlöny*, 16(6), 351–361.
- ANGYAL Pál (1933): *A lopás*. Budapest: Athenaeum.
- ASZTALOS Zsófia (2009): *Az uniós polgárság és a diszkrimináció tilalma*. PhD-disszertáció. Miskolc: Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola.
- ÁTS József szerk. (2020): *Rendészettudományi bibliográfia*. Budapest: Nemzeti Közszerzői Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet.
- BALLA Zoltán (2016): *Monográfia a rendészetről*. Budapest: Rejtjel.
- BALLA Zoltán (2017): *A rendészet alapjai és egyes ágazatai*. Budapest: Dialóg Campus.
- BALLA Zoltán (2019): A rendészethez köthető egyes dogmatikai problémák. In GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *A bűnüldözés és a bűnmegelőzés rendészettudományi tényezői*. Pécs: Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, 33–41. Online: <https://pecshor.hu/periodika/XXI/ballazoltan.pdf>.
- BALLA Zoltán (2024a): Ceterum censeo, ne beszéljünk még rendészettudományról. *Belügyi Szemle*, 72(6), 1069–1085. Online: <https://doi.org/10.38146/bsz-ajia.2024.v72.i6.pp1069-1085>
- BALLA Zoltán (2024b): Képzeltetési keresetlevél a bírósághoz. In GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *A rendészet tudománya és gyakorlata*. Pécs: Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, 365–370. Online: https://pecshor.hu/periodika/XXVI/Balla_Zoltan.pdf
- BENEDEK Ferenc – PÓKÉCZ Kovács Attila (2016): *Római magánjog*. Budapest–Pécs: Dialóg Campus.
- BODA József szerk. (2019): *Rendészettudományi szaklexikon*. Budapest: Dialóg Campus.
- BUZÁS Gábor (2022): A rendészeti igazgatás a védelmi és biztonsági igazgatás rendszerében. *Katonai Jogi és Hadi Jogi Szemle*, 10(1), 7–29. Online: https://epa.oszk.hu/02500/02511/00020/pdf/EPA02511_katonai_jogi_szemle_2022_1_007-029.pdf
- CONCHA Győző (1905): *Politika II*. Budapest: Grill Károly.
- CONCHA Győző (1935): A rendőrség természete és állása szabad államban. In CONCHA Győző: *Hatvan év tudományos mozgalmi között II*. Budapest: MTA, 120–165.
- FINSZTER Géza (2003): *A rendészet elmélete*. Budapest: KJK–Kerszöv.
- GRÜNWARD Béla (1884): *A közigazgatás és a személyi élet*. Budapest: Ráth Mór.
- HAUTZINGER Zoltán (2020): A rendészettudomány határtudományai. *Magyar Rendészet*, 20(3), 137–146. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2020.3.8>
- KARVASY Ágoston (1862): *A közrendészeti tudomány*. Pest: Emich Gusztáv.
- KARVASY Ágost (1870): *A közrendészeti tudomány és a kulturpolitika*. Pest: Athenaeum.
- KATONA Géza (2012): A rendészettudomány terminológiája. In GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIII*. Pécs: Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, 5–14. Online: <https://www.pecshor.hu/periodika/hatarkovek2/katona.pdf>.

- KAUTZ Gusztáv (1871): *Az államigazgatás és igazgatási jog alapvonalai folytonos tekintettel Angol-, Francia- és Németország törvényhozása- és irodalmára Stein Lőrincz bécsi egyetemi tanár után s hazai viszonyainkra és törvényhozásunkra való utalásokkal*. Pest: Ráth Mór.
- KLENNER Zoltán szerk. (2019): *Menekültügyi ismeretek*. Budapest: Dialóg Campus.
- KMETY Károly (1905): *A magyar közigazgatási jog kézikönyve*. Budapest: Politzer.
- KORINEK László (2007): A bűnügyi tudományok helyzete. *Magyar Tudomány*, 168(12), 1570–1576. Online: https://epa.oszk.hu/00600/00691/00048/pdf/EPA00691_magyar_tudomany_2007-12_1570-1576.pdf
- KORINEK László (2024): Művelhető-e tudományosan a rendészet? *Magyar Rendészet*, 24(6), 231–248. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2024.ksz.15>
- KOVÁCS Tamás (2017): „Csak ellenőrzés?” A Külföldiek Ellenőrző Országos Központi Hatóság tevékenége, 1930–1944. In GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Szent Lászlótól a modernkori magyar rendészettudományig*. Pécs: Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, 249–254. Online: https://epa.oszk.hu/04500/04581/00019/pdf/EPA04581_pecsi_hataror_2017_19_249-254.pdf
- KRAHULCSÁN Zsolt (2011): A BM KEOKH és Útlevel Osztály szervezettörténete, 1956–1962. *Betekintő*, 5(4). Online: https://real.mtak.hu/145808/1/2011_4_krahulcsan_o.pdf
- LIPPAI Zsolt – SALLAI János (2022): Helyet kér a rendészettudomány. *Belügyi Szemle*, 70(9), 1829–1852. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.9.6>
- LŐRINCZ Aranka (2007): Állampolgárság a Tizenötökben. *Magyar Jog*, 54(9), 573–575.
- LŐRINCZ Aranka – PARRAGI Mária (2013): *Állampolgársági jog és jogalkalmazás*. Budapest: Nemzeti Közszerkeleti Egyetem Rendészettudományi Kar.
- MAGYARY Zoltán (1942): *Magyar közigazgatás*. Budapest: Királyi Magyar Egyetemi Nyomda.
- RÉDEY Miklós – LAKY Imre szerk. (1909): *Rendőri lexikon: Közrendészeti és büntetőjogi tudnivalók betűrendes kézikönyve*. Budapest: Pátria.
- RÓZSÁS Eszter (2021): A külföldiek igazgatása és a menedékjog. In RÓZSÁS Eszter (szerk.): *Közigazgatási jog: Különös rész*. Budapest: Ludovika, 51–69.
- SALLAI János (2021): *A rendészettudomány etablációja és akkreditációja Magyarországon*. Budapest: Rendőrség Tudományos Tanácsa.
- SZABÓ András (2004): A rendészettudomány meghatározása és értelmezése. *Rendvédelmi Füzetek*, 2004/2, 8–11.
- SZAMEL Lajos (1943): *Rendészet: Államtudori értekezés a Politikából*. Budapest: [k. n.].
- SZAMEL Lajos (1990): *A rendészet és a rendőrség jogi szabályozásának elméleti alapjai*. Budapest: MTA Államtudományi Kutatások Programirodája. Online: <https://mek.oszk.hu/24000/24096/24096.pdf>
- SZUHAI Ilona (2014): *Idegenrendészet 1: A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyekre vonatkozó magyar szabályozás*. Budapest: Nemzeti Közszerkeleti Egyetem Rendészettudományi Kar.
- TOMCSÁNYI Móric (1929): *Rendészet – közigazgatás – bírói jogvédelem*. Székfoglaló értekezés. Budapest: Magyar Tudományos Akadémia.
- WETZEL Tamás (2009): A magyar migrációs jog története. *Iustum Aequum Salutare*, 5(2), 205–218.
- ZSENGELLÉR József (2015): Migráció a Bibliában. *Theologiai Szemle*, 58(3), 135–139.

Jogszabályjegyzék

1930. évi XXVIII. törvénycikk a külföldieknek a magyar korona országai területén lakhatásáról szóló 1903:V. tc. egyes rendelkezéseinek módosításáról. Online: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=93000028.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D40>
1993. évi LXXXVI. törvény a külföldiek beutazásáról, magyarországi tartózkodásáról és bevándorlásról. Online: https://jogkodex.hu/jsz/idtv_1993_86_torveny_7706075
2007. évi II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról tartózkodásáról. Online: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=ao700002.TV>
2023. évi XC. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazására és tartózkodására vonatkozó általános szabályokról. Online: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2300090.tv>
- Az Európai Parlament és a Tanács 2009/52/EK irányelve (2009. június 18.) az illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokat foglalkoztató munkáltatókkal szembeni szankciókra és intézkedésekre vonatkozó minimumszabályokról. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0052>
- Tanács 2001/51/EK irányelve (2001. június 28.) az 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény 26. cikkében foglalt rendelkezések kiegészítéséről. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001L0051>
- UN General Assembly Resolution 40/144. Declaration on the Human Rights of Individuals Who are not Nationals of the Country in Which They Live. 116th Plenary Meeting 13 December 1985. Article 1. Online: https://web.archive.org/web/20251221012855/www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocities-crimes/Doc.26_Declaration%20on%20the%20Human%20Rights%20of%20Individuals%20who%20are%20not%20nationals.pdf